

Scrisoare deschisă

Guvernul României

Dlui Prim-ministru Marcel Ciolacu

Propunere privind Direcțiile Strategice Post Plafonare a Prețului în Energie

În anul 2022 Guvernul României a aprobat mai multe acte normative privind aplicarea unor *Măsuri guvernamentale pentru gestionarea efectelor creșterii prețurilor la energie și gaze naturale*, care urmează să expire în 31 martie 2025.

Legislația emisă suspenda prețul din contracte și stabilea aplicarea unui preț plafonat de 0,31 lei/kWh pentru consumatorii casnici, cu plata de la bugetul de stat a diferenței între costurile de achiziție ale furnizorilor și prețul plafonat, dacă costurile sunt mai mari de 0,31 lei/kWh. Dacă costurile furnizorilor erau mai mici decât 0,31 lei/kWh atunci furnizorul calcula în fiecare lună un preț de vânzare compus din costurile de achiziție la care se adaugă o marjă reglementată.

Prețul gazelor în contractele de vânzare gaze, care sunt suspendate până în 31 martie 2025, sunt la un nivel de cca 0,55 lei/kWh, preț care cel mai probabil va rămâne valabil cel puțin până în vara anului 2025. Astfel, începând cu luna aprilie 2025, prețurile din facturi vor fi duble. Probabil în vara anului 2025 va reapărea timid concurența pe piața de gaze, dar care va aduce prețuri ușor mai mici, în cel mai fericit caz începând cu anul 2026. Această variantă va aduce toate riscurile care au existat în piață înainte de plafonarea prețurilor la gaze (unele clauze abusive, creșteri de prețuri urmare a unor clauze din contract etc.).

Având în vedere că în lipsa unor acțiuni corespunzătoare derulate încă din anul 2024, la momentul încetării efectului acestor măsuri, prețul gazelor în facturile românilor ar putea fi dublu, **Asociația Energia Inteligentă solicită Guvernului, luarea în regim de urgență a unor măsuri pentru atingerea prețului corect la consumatori**

În acest sens, pentru a veni în sprijinul executivului și a românilor, înaintăm o propunere de Strategie Post Plafonare a Prețului în Energie.

Această propunere pleacă de la învățăminele desprinse din greșelile din anii anteriori și a recunoașterii unor adevăruri incontestabile:

- Analizând situația prețurilor la gaz și energie în ultimii 20 de ani, acestea au scăzut față de prețul mediu, *doar atunci când a existat presiunea concurenței*. Au fost singurele momente în care prețul a scăzut în piață sustenabil (sustenabil, în sensul în care, prețurile nu au fost scăzute administrativ o perioadă scurtă de timp urmând ca în perioada următoare să se crească, tot administrativ, prețul mult peste prețul pieței și astfel în fapt consumatorul per total a achitat mult mai mult decât prețul pieței - 2009, 2019, 2021 / sustenabil, în sensul în care nu s-a creat o subvenție încrucișată a prețurilor între segmente de consumatori – a scăzut prețul la populație și a crescut prețul la industrie care a atras creșterea prețului la bunurile pentru populație și astfel aceasta a avut cheltuieli mult mai mari în bugetul gospodăriei - 2007).
- *Piața liberă, nu crește și nu scade prețul*. Nefuncționarea pieței libere, fie datorită abuzurilor, fie datorită nerespectării principiilor concurenței, fie din lipsă de cunoștințe și informații la nivelul consumatorului, fie datorită lipsei unor instrumente reale de soluționare a unor litigii, este cauza care a determinat creșteri ale prețului în piața liberalizată din România în afara perioadelor de criză.
- *Liberalizarea pieței de gaze și energie, din anul 2020 a fost un eșec*. Lipsa pregătirii corespunzătoare a consumatorilor, peste care s-a suprapus comportamentul abuziv al unor furnizori (urmare a lipsei unor acțiuni al “câinilor de pază” al unei piețe liberalizate - ANRE, Consiliul Consurenței, ANPC - și mai ales lipsa unei entități de Soluționare alternativă a litigiilor de pe piața energiei), urmată de criza gazelor și creșterea record a prețurilor, culminând cu un model de protecție al consumatorilor în timpul crizei necorespunzător, a determinat erodarea încrederii în noțiunea de *liberă alegere*.
- *Regândirea fiscalității în domeniul energetic*. O piață liberă înseamnă mai puțini bani la bugetul de stat, urmare a aplicării taxelor și accizelor la o bază mai mică, determinate de prețuri mai mici rezultate din creșterea concurenței.
- *Scăderea tarifelor la gaz și energie se poate face doar prin creșterea eficienței și scăderea costurilor*. Creșterea ineficienței în sectorul energiei în ultimii ani, creșterea consumurilor tehnologice și a pierderilor a determinat creșteri importante de tarife.

Strategia Post Plafonare a Prețului Gazelor Naturale

Pentru a evita ca prețul gazelor din contractele de vânzare gaze, care sunt duble în momentul de față să devină preț efectiv plătit de consumatori după data de 31 martie 2025, este necesară realizarea următoarelor activități:

1. Demararea urgentă a unei campanii masive de informare și pregătire a consumatorilor în vederea reliberalizării pieței la gaze
2. Profesionalizarea “câinilor de pază” ai unei piețe libere – Reorganizarea ANRE, Consiliul Concurenței, ANPC și înlocuirea în modul de lucru al acestora ca acțiuni principale elementele reactive – amendarea celor care încalcă legea după sesizarea unor abuzuri, cu acțiuni preventive și de reducere a abuzurilor asupra consumatorilor și prevenire a încălcării legii.

3. Înființarea unei entități de Soluționare alternativă a litigiilor de pe piața energiei, dezvoltată ca un Parteneriat Public cu o Asociație Non Profit de specialitate.
4. Suspendarea pe un termen de 3 ani a prevederilor din Codul Civil privind piața de energie prin care furnizorii pot să prelungească un contract de furnizare fără semnătura efectivă a clientului pe un contract/act adițional
5. Reglementări ale pieței:
 - Organizarea de către ANRE (direct și indirect) a unor sesiuni/acțiuni de ofertare concurențială a gazelor naturale începând cu data de 1 aprilie 2024, pentru refacerea concurenței
 - Abonamentul la gaze - Aplicarea modelului pentru aplatizarea vârfurilor de cost din perioadele de iarnă cu transferul costurilor în perioada cu minim de cost (perioada caldă). Rezervări de capacitate pe sistemele de distribuție concomitent cu introducerea tarifării binome în scopul aplatizării curbei de cost pentru consumatori pe perioada unui an și reducerea impactului facturilor asupra bugetului consumatorului în perioadele reci. Conform estimărilor noastre înseamnă o reducere a prețului gazelor cu cca. 3% (pe baza datelor din anul 2021).
 - *Publicarea marjei comerciale pe facturile de gaze*, care conform estimărilor noastre înseamnă o reducere a prețului gazelor cu cca. 2% (pe baza datelor din anul 2021).
 - *Separarea activităților de trading de cea de furnizare en details*, astfel încât să se reducă activitatea de specula din piață. Conform estimărilor noastre pe baza datelor de istoric, dacă o astfel de obligație exista în anul 2021 ar fi însemnat o reducere a prețului gazelor cu cca. 3%.
 - Rapoarte privind prețul mediu stabilit pe piața de gaze, astfel încât să se cunoască nivelul prețului corect și să nu se mai accepte atât de ușor de către consumatori a oricărui preț cerut de furnizor. Obligativitatea realizării de către ANRE, Operatorii Bursieri de rapoarte săptămânale și lunare, publicate până cel mai târziu a 3-a zi din săptămâna următoare și a 5-a zi din luna următoare privind prețurile medii săptămânale/lunare pentru diversele tipuri de produse din energie. Conform estimărilor noastre pe baza datelor de istoric, înseamna o reducere a prețului gazelor în anul 2021 cu cca. 0,5%.

6. Măsuri fiscale

- Reducerea TVA de la 19% la 5 % pentru următorul an pentru toate contractele nou încheiate (nu se aplică pentru contractele care sunt prelungite prin Act Adițional), este o măsură care *ar determina o scădere a prețului mediu al gazelor la consumatorul final casnic cu cca. 16%*
- *Impunerea, unui nou model de impozitare progresist al supraprofiturilor furnizorilor*, dar cu scopul unic de a reduce nivelul ofertelor de preț și nu de a colecta bani la bugetul de stat

7. Măsuri pentru reducerea sărăciei energetice și protejare a consumatorilor vulnerabili

- extinderea aplicabilității legii de la ”stabilirea măsurilor de protecție socială pentru consumatorul vulnerabil de energie” la ”măsuri de diminuare a sărăciei energetice și de protecție socială pentru consumatorul vulnerabil de energie ;
- stabilirea unor indicatori ai sărăciei energetice și impunerea prin lege a țințelor de diminuare a sărăciei energetice;
- numirea unei entități responsabile cu diminuarea sărăciei energetice;
- aranjamente speciale de plată pentru clienții vulnerabili care nu pot achita factura, precum: eşalonarea plății în perioadele cu consum ridicat, termene de grație, nivelarea anuală a facturilor, etc.;
- evitarea deconectării în perioadele cu consum ridicat;
- măsuri destinate creșterii performanței energetice de tipul reabilitării termice a locuinței, respectiv de eficientizare a consumului, subsumate obiectivelor PNAEE de creștere a eficienței energetice în sectorul rezidențial.
- impozitarea diferențiată a locuințelor pe clase energetice
- măsuri pentru implicare a furnizorilor de energie în activități de reducere a sărăciei energetice

8. Măsuri de stimulare a reducerii pierderilor de energie și creșterii eficienței energetice la operatori și consumatori

9. Măsuri pentru cazuri de nefuncționare a pieței și cazuri de urgență energetică – Planul de Urgență Energetică

În viitor când piața se va confrunta cu creșteri repetate de 20 – 30% a prețului la nivel de câteva zile (5-10 zile consecutive), nu mai putem vorbi de o piață liberă pe deplin funcțională. O piață disfuncțională a energiei, cu un dezechilibru mare între cerere și ofertă, impune o altă abordare, care trebuie legiferată. Este important să se stabilească când se aplică astfel de măsuri.

Recomanda introducerea unor acțiuni de reglementare a pieței libere pentru o perioadă determinată (gaze, energie electrică), în baza Legii 21/1996 cu toate modificările ulterioare, care prevede la Art. 4 (3) *În împrejurări excepționale, precum: **situații de criză, dezechilibru major între cerere și ofertă și disfuncționalitate evidentă a pieței**, Guvernul poate dispune măsuri cu caracter temporar pentru combaterea creșterii excesive a prețurilor sau chiar blocarea acestora.*

Asemenea măsuri pot fi adoptate prin Hotărâre de Guvern, pentru o perioadă de 6 luni, care poate fi prelungită succesiv pentru durate de câte cel mult 3 luni, cât timp persistă împrejurările care au determinat adoptarea respectivei hotărâri.

Astfel, considerăm că în baza alin 3, art 4 din Legea 21/1996 este necesară modificarea legii 123/2012 în care să se prevadă că la dezechilibre majore preconizate între cerere și ofertă (20-30% timp de minim 10 zile), se vor aplica următoarele măsuri:

- „Cap la preț final” pentru fiecare furnizor, cu plafonarea profitului furnizorului/producătorului și mecanism de recuperare a costurilor,
- Suspendarea temporară a exporturilor,
- Introducerea coșului de import astfel încât cantitățile de energie (gaze și energie electrică) importate să fie distribuite în mod unitar la nivelul tuturor consumatorilor,
- Plafonarea pe termen scurt a prețului pentru energia/gazele necontractate
- Măsuri de acoperire a cererii de gaze, energie electrică etc. în iarna următoare: Definierea conceptului de Societate de Securitate Energetică Strategică, cu scopul de achiziționare de gaze/energie electrică pentru acoperirea eventualelor crize energetice,

Atunci când ne îndreptăm către o lipsă acută a gazelor și a energiei electrice, considerăm că se impune activarea art 24 și art 176 din legea energiei și a gazelor pentru activarea Planului de Urgență Energetică (*În cazul unor situații neașteptate de criză pe piața de energie/gaze și în cazul în care este amenințată siguranța fizică ori securitatea persoanelor, a aparatelor sau a instalațiilor ori integritatea sistemului, operatorul de transport și de sistem propune ANRE și ministerului de resort adoptarea unor măsuri de siguranță*) care să cuprindă:

- Măsuri de acoperire a cererii de gaze, energie electrică, etc. în iarna următoare: activarea imediată a societăților de Securitate Energetică Strategică (care trebuie definite și operaționalizate), pentru a achiziționa/depozita gaze care ar putea preveni o criză energetică,
- Realizarea unor depozite strategice de înmagazinare a gazelor naturale.
- Realizarea unui plan de măsuri de diminuare a livrării gazelor naturale/energie electrică către anumiți consumatori industriali, ori de câte ori există situații de deficit masiv și metode de compensare a pierderilor înregistrate de aceștia;
- Realizarea unui plan de măsuri de diminuare a livrării gazelor naturale/energiei electrice către anumiți consumatori non casnici neindustriali, ori de câte ori există situații de deficit masiv, prin reducerea activității/trecerea în online (școli, grădinițe, sedii administrative, birouri);
- Raționalizarea gazelor extrase din depozitele de înmagazinare, în situații previzibile de deficit masiv, cu compensarea pierderilor înregistrate de cei care sunt prejudiciați de lipsa de acces la propriile gaze din depozite.
- Introducerea de urgență a:
 - Contractelor de rezervare de capacitate discontinue;
 - Contractelor intreruptibile de livrare a gazelor și energiei electrice;
 - Racordări noi condiționate de existența unei surse alternative de energie (sisteme duale de alimentare) pentru anumite categorii de consumatori.

Dumitru Chisăliță

Președinte, Asociația Energia Inteligentă

Asociația Energia Inteligentă (AEI) este o organizație non-profit care reunește profesioniști din domeniul gazelor naturale, hidrogenului, energiei nucleare, energiei electrice și eficienței energetice. Membri săi militează pentru creșterea transparenței în piața de energie și pentru a găsi soluții la provocările care există în sectorul energetic din România. AEI are un aport important în domeniul energiei din România prin cele trei direcții de acțiune care vizează sectorul energetic în ansamblul său, consumatorii de gaze naturale și energie electrică și educarea publicului larg.

Prin prin analizele, studiile și proiectele sale, AEI aduce în atenția profesioniștilor din energie informații privind trendurile la nivel european, sisteme de finanțare disponibile, recomandările Comisiei Europene, importanța adoptării celor mai noi tehnologii în domeniu, susținând în același timp interesele României la întrevederile de la Bruxelles privind alinierea la legislația europeană, ținând cont în același timp de particularitățile țării noastre din sectorul energetic. Membrii asociației militează în același timp pentru creșterea gradului de transparență pe piața de energie, reducerea sărăciei energetice extreme din țara noastră și creșterea eficienței energetice.

O activitate centrală a Asociației Energia Inteligentă, încă de la înființare este aceea de a contribui la o mai bună informare a consumatorilor casnici și non-casnici de gaze și energie pentru ca aceștia să poată fi mai bine pregătiți în alegerea furnizorului și a pachetelor de servicii potrivite, negocierea contractelor de achiziție și înțelegerea corectă a facturilor pe care le plătesc. AEI susține în același timp implementarea unui preț corect și o piață liberă, funcțională pentru gaze naturale și energie electrică.

Educarea și formarea continuă rămâne una din principalele acțiuni derulate de Asociația Energia Inteligentă cu accent pe eficiență energetică, protecția mediului, înțelegerea importanței acceptării noilor tehnologii și a îmbrățișării într-o măsură cât mai mare a surselor de producere a energiei regenerabile.

Dumitru Chisăliță este Fondator și Președinte al Asociației Energia Inteligentă. A absolvit Facultatea de Inginerie, Universitatea "Lucian Blaga" Sibiu și a obținut diplome de masterat în "Valorificarea Gazelor Naturale" (2002) la aceeași universitate, „Managementul și marketingul petrolului” (2006) la Universitatea Petrol și Gaze Ploiești și „Modernizarea energetică a clădirilor” (2007) la Universitatea Transilvania din Brașov. Dumitru Chisăliță a obținut, în 2006, atestatul de Expert tehnic extra judiciar și consultant în domeniul petrol și gaze eliberat de Asociația Experților Europeni Agreeți Paris, iar în 2007 obține atestatul de Auditor Energetic eliberat de ANRE. În anul 2009 a obținut atestatul de Auditor Energetic pentru Clădiri eliberat de MDRL și în 2010 atestatul de Expert tehnic judiciar în domeniul petrol și gaze în cadrul Ministerului Justiției. Are o experiență de peste 15 ani în poziții de management în cadrul unor companii din sectorul gazelor naturale și a fost consilier pentru doi foști miniștri responsabili de sectorul energetic, având o activitate profesională și academică de peste 30 de ani. În prezent este Șef de Lucrări la Universitatea de Construcții din Brașov, Catedra Instalații, membru al Societății Inginerilor de Petrol și Gaze (SIPG), membru al Asociației Inginerilor Instalatori din România (AIIR).